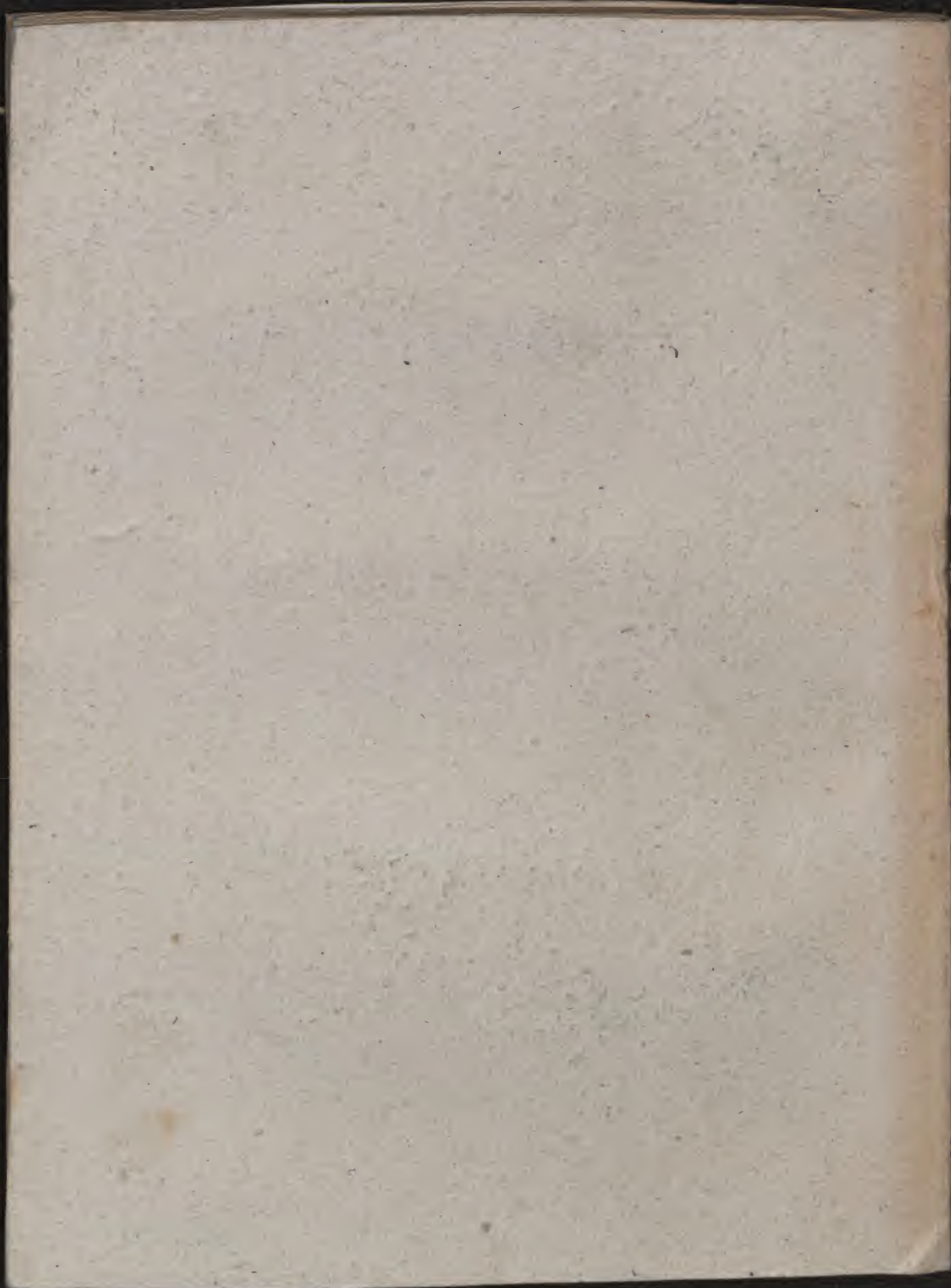

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Cust. A.1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Cust. A.1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Cust. A.1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Cust. A.1

AVGVSTINI DAT TI SCRIBAE SENENSIS ELE-
GANTIOLAE FAELICITER INCIPIVNT.

Redimus iam dudum a plerisque uiris etiam dilectissimis persuasum tum demum artem quempiam in dicendo nonnullam adipisci si ueterum atque eruditorum sectatus uestigia optima sibi quisque imitandum proposuerit. Neque enim qui diutius in Ciceronis lectione uersatus sit non esse in dicendo: & ornatus & copiosius poterit. Nam & horridiora crebrius consueti ipsi quoque aridi ieiunii & inculti fieri necesse est. Lectitanti igitur mihi Ciceronis uolumina quae eloquentiae parentem merito appella uerim pauca annotatione digna uisa sunt quibus si utemur uulgarium sermonem aspernati ad eloquentem oronem proximis accedemus. Sed tamen id in primis quisque admonendus sit quod rhetor diligentissimus & insignis orator Fabius Quintilianus de orationis partibus dicere consuevit. Neque enim leges sunt oratoris quaedam ueluti immutabili necessitate constitutae nec rogationibus ut idem dicebat: nec praebiscitis facta sunt ista praecepta. Sed ut in statu is picturis poematis ceterisque in exordinanda quoque uiri eloquentis oratione plurimum semper decoris ac uenustatis habuit uarietas. Atque quot dici solet cauendum reuendumque illud est ante omnia ne ars ulla dicendi si fieri potest esse uideatur. Haec igitur lex prima sit commutationis uarietatisque quam auditorum aures non difficillime indicent. Hoc igitur facto fundamento per pauca deinceps scribam amice suauissime: quae si non semper ut plurimum tamen his rationibus seruanda tibi erunt. Sed iam nostri instituti nascetur exordium. Plerumque enim qui oratoriae artis floribus ac faleratis, ut aiunt student uerbis uerbum contra tritam

A

uulgatamq; grammaticorum consuetudinem quod in calce ab-
solutæ orationis locari consuevit id illi potius coaptant in initio:
quod omne tibi fiet manifestus exemplo. Scias plenam orationē
constare tribus partibus quod suppositum ut eorum ipsorum uo-
cabulis utar: quod uerbum quod appositum uocant. Dicunt igitur
grammatici Scipio Africianus deleuit carthaginem; oratio-
ris uero eloquiū homines potius conuerso utuntur ordine Car-
thaginem. Scipio africanus deleuit: illi enim Cicerō familiariter
utitur. P. Lentulo. Hi uero, P. Lentulo, Mar. C. familiariter uti-
tur. Quibus plane exemplis patere arbitror appositum primum
in oratione: suppositum medium: nouissimum uero locum uer-
bum tenere. Sed & siquid pro grammaticorum more post appo-
sitū situm erit id initio orationis poni solet cuius rei exēpla subne-
ctam. Scipio Emilianus euerit Numantiam urbem opulentissi-
mam Hispaniæ. Hispaniæ opulentissimam numantiam Scipio
Emilianus euerit. Non ignoras esse multa genera epistolarū. Epi-
stolarum genera esse multa non ignoras. Licurgus condidit sciss-
mas leges lacedæmoniis. Lacedæmoniis leges sanctissimas Licur-
gus condidit. Multaq; consimili ratione. Appositum igitur plæ-
runq; principio ponitur suppositum medio fine uerbum: ut ar-
opagum. Solū salaminus primus cōstituit. Ceterū diuersis & or-
dinib; & locis locandæ partes sūt p auriū iudicio quod qdē solū usu
cōparat. Iā uero de aduerbiis quæ sunt ueluti adiectiua uerborū
dici potest passim ubiuis loci ponēda eē: ubi demū aptius cōgrue
uisa fuerit mō ī prīcipio: mō ī fine: mō ī utrunq; Qua in re dili-
gētī ē utēdū cōsilio: sed ppe uerbū frequētius perueniunt reddūt
orationem: ut. F. Maximus atē alios fortiter atq; animosæ pugna-
bat. C. Lelius Scipioē familiariter utebatur. Clāmētissimus Cæ-
sar humaniter ignoscebat. nunc ad reliqua. Præpositiones perpul-
chræ inter substantiua hāc atq; adiectiua noīa interiaciūt ut ferace

in agro ornatissimo in loco maxias ad res hanc ob cam iustis de
cais aliasq; hmoi coplura. Nec prapositiones solu sed alia prate
rea hmoi nunc sumemus exempla. Maxia in repu. diligentia ma
gna in parentes pietas in credibilis in oes ciues obseruatia; suma
in hospites liberalitas. Atq; et inter duos casus pulcherrimu puta
notatiuos duos aliqd cotinue ponit. Oia reip. iura costates mili
tu ai imania sceleratoz hium flagitia. & econuerso et constituta
ac transposita oro plurimu exornat; ut huius claritudo uiri; hui9
grites auctoritas loci. Venusta et plerunq; adiectiuu nome pre
cedit substantiuu; ut tua dignitas optima uirtus diuinu ingenium
exquisita doctrina. magni etenim refert quo loco quaq; dictio si
ta sit. Q eod testatur Boetius in his comentariis quos Aristotelis
librum conscribit, ubi & Ciceronis & Virgiliu exempla ponit.
Boetii autem ipsius hac uerba sunt Etenim ad consumationem
orationis spectat maximum differt quo uerba & nomina pradi
cationis suae ordine proferuntur. Multum enim interest i eo qd
ait Cicero ad hanc te amentiam natura peperit; uoluntas exercuit
fortuna seruauit. ita dixisse ut dictum est an ita. Ad hanc te tamē
etiam peperit natura; exercuit uoluntas seruauit fortuna. Sic eni
minor est sententiae magnitudo minusq; in ea lucet id quod si sic
coponat eminet; & sese etia uolentibus hominum auribus ani
misq; patefacit. Rursus cum dicit Virgilius. paci q; iponere mo
rem potuisset seruare metum si ita dixisset. More q; imponere pa
ci, sed esset debilior sonus nec eo actu uersus ta praeclare ut nun
compositus duceretur quod idem non est apud dialecticos. hac
Boetius; nunc ad reliqua.

Negatiua dictio apte in calce orationis ponit ut praestantio rem
te uidi nemine. scipioe clariore in bellicis laudibus inuicies nemi
ne Tua erga me beniuolentia tuo in me animo gratius est nihil:
Qui te ardentius amet habes neminem.

Sed possessor antequā possessio. optimi uiri diuitiæ.
Præstantis uiri uirtus. prouentissimī hominis consilium.
Quid uero pulchrius quam si pro gerundis quæ sic appellāt uti-
mur gerundiis nominibus. Attritum ad id Priscianī exemplum
Veni causa amandi uirtutem. ueni amandæ uirtutis causa. gratia
gerendi bella gerendorum bella gerendorum bellorum grā. Ad
amplexandam uirtutem magisq̃ ad amplexadū uirtutē quæ uua
præceptio optima est; crebraq; apud Marcum Tullium; aliosq;
eloquentes uiros fuit semper observatio. nunc autem multa con-
ficiam quæ si diligenter aduerteris. haud paræ latīno ornatorūq;
conducente eloquio; sed id mihi in primis animaduertendum ui-
detur; ut cum tria fuerint antecedens. consequens. & eorum me-
dium relatiū nomen si sit id consequens uel hominis uel rei cuius
piam propriam nomen tum relatiuum consequenti semper con-
gruat. alioquin non latina oratio fit; sed a doctissimorum homi-
num consuetudine aliena. alias potest eum alterutro conuenire si
non consequatur propriū nomen.

Quam rem facile exempla declarant & priscorum auctoritates
complures. M. cicero primo tusculanarū quæstionum. Stu-
dio sapientiæ quæ philosophia dicitur. & sexto de re publica. con-
silia cetusq; hominum iure sociati quæ ciuitates appellantur. At-
q; iterum ex illis sempiternis ignibus quæ uos sydera & stella nū-
cupatis. Salustii quoq; illud tritum est. Est. locus in carcere quod
Tullianum appellatur; innumerabilia in uetustis codicibus id ge-
nus inuenies. Nec id grammaticæ artis uitium est quod quidam
ignari litterarum arbitrantur. Sed & nos adhuc aliquid exemplo-
rum afferamus. Præclarum est opus Ciceronis qui cato maior
dicitur. Nā quod cato maior dicitur; non latē profect. contimiliterq; urbis
uisceribus consulendum est qui sunt ciues. perditī uiri urbibus
expellendi sunt quæ ē & cinitatū pernicies; & sentina dedecoris

Plerunq; igitur relatiuū nomen cum eo concors est quod le-
quitur; illud quoq; inspectandum est; nam cum tria existēt; quo-
rum unum relatiuū nomen sit; frequentissime eorum duo in eiuf-
dem casus exitu conueniunt. Nam ut exempli causa dicam aliqd
si quis hunc sermonem protulerit. Liber in quo de uirtute agitur
præclarus est rectus atq; ornatius dixerit. In quo libro de uirtu-
te agitur præclarus est. concordant nanq; eo casu ex tribus duo il-
la quæ maiori concinnitate iuncta sūnt. Aliud iterum exemplum
huic sermoni sit. Q uas misisti litteras ad me iocundæ fuerunt.
Seronem quem adiuistis non est meus. Q uā extimas Demo-
sthenis orationem Eschinis est. Atq; huius sermonis crebrum in-
uenire poteris apud ueteres usum. Mar. Tullius primo de offici-
is. Q uorum autem officiorum præcepta traduntur ea q̄q; perti-
nent ad finem bonorum. Vir. Maro. in æneide urbem quam sta-
tuo uestra est. Terentius in andria. post hæc quas faciet de inte-
gro eomœdias spectāde an exigendæ sunt nobis prius; Idem po-
pulo ut placerent quas fecisset fabulas. Idem. Q uas credis esse
has; nō sunt uere nuptiæ. atq; eiusmodi sermo plurimū exornat.
Id quoq; annotatu dignissimum est; ut cōpositiua uelimus auge-
te uomina; his per præpositum accedat. Cicero in epistola ad cu-
rionem Carus æque sis & periuncundus; ac fuisti patri. Idem de
oratione in primo; per beati quā te illi uideri solent. Terentius in
enucho; per pulchra uero dona haud nostris similia; nam p̄ gra-
tum ualde gratum significat; & in oratione lepide personat. At
superlatiuis multo longe; & quā aduerbia præponimus idq; sæ-
penuero perpulchrum uideri solet; ut longe amantissimus no-
stri. Multo omnium formatissimus & ago tibi q̄ maximas grati-
as. Compositiuis uero uel multo uel longe perponi solet; ut iue-
sticia multo præest cæteris uirtutibus; & socrates lōge aliis phi-
lophis sapientior illud nequa q̄ omiserimus. Cum enim nomina

*multa a se-
cūm q̄t' cu
cōpositis*

quæpiã sũt perfecta a græcis ternæ flexiõis; & obliquos casus habentia: quæ rectum superent latini oratores frequentissimè casibus illorũ quibusdã imutatis fingunt aliarũ declinationũ nomina & genus seruãt: qualia pœmatũ enthimematũ: delphinus: elephãtus; & lampada existunt: quæ a plerisq̃ tertiã flexione proferunt pœma: enthimema: delphin: elephas: lâpas. Hæc tu obseruatiã diligenter cõmenda memoriã. Cum aut uolumus ostendere aliquid nobis iucundũ: honestũ: utile esse: tum datiuũ cũ uerbo utimur sum es est; substantiuorum quorum illa adiectiua sunt: nã ne ab exemplis discenda quid aliud significat. hæc res mihi iucunditati est q̃ hæc res ē mihi iocunda. Idēq; ipsum. Tuq; mihi littere fuerut gaudiũ quod est ad gaudium: uel gaudiũ mihi attulerunt Leges dignitati sunt reipublicæ. Præclara urbis ædificata ciuibꝫ decori sunt idest decus pariunt ciuibꝫ. Vtilia dedecori sunt hominibus idest dedecus pariunt hominibus deq; cæteris consimili ratione. Verbum afficio pulchrum est & late patet: nam afficio te uoluptate: idem est quod tibi affeto uoluptatem afficio te honore idem est q̃ facio tibi honorem & honoro te probro laudibus idest te laudo: afficio te probro idest uitupero: afficio te cõmodis idest tibi comoda facio: afficio cadauera sepultura. i. cadauera sepelio. afficio inimicos iniuria: idem est quod facio iniuriã inimicis. Atq; similiter afficior dolore. idem ē quod doleo: afficior gaudiũ. idem ē quod gaudeo. afficior uerecũdia: idem ē quod uerecundior. latissimaq; ē huius uerbi usurpatio. Nec tamen latet me afficere significare disponere: Hincq; ē Plinii illud uiuã magis uox afficit. Neq; enim sine optimis causis tã lata tãq; diffusa sit huius uerbi significatio. sed de hoc satis. Non est autē ignorandum q̃ si duo aut plura duobus: quod perraro usu euenit: se illa pariter se habuerint: utriq; tũ dictionem præponimus quod liqueat exemplo. Par. ē in, C. Lelio doctrina & uirtus: quã

taq; eius uiri probitas tanta quoq; est rerū scientia: Tunc splendi
de ac recte dixerim. C. Lelius uir tum doctus tum probus. Itidē
que magna est in. C. Lelio uirtus; tum etiā doctrina rerum. C.
Lelius plurimum: tum laude; tum rerum scientia ualet. Themī
stocles tum consilio pollet in urbanis rebus; tum in bellicis nego
ciis uiribus atq; animi magnitudine floret. Sic enim tantum ostē
di esse in rebus urbanis consilium quantam in bellicis magnitu
dinem animi quod tum geminatum positū est. Sed eandem quo
q; uim habet geminata & coniūctiua. Virgilius in æneidæ. Ae
neas est & terris iactatus & alto. Idem profecto significat. Aene
as tum pelagi; tum terra; tū labores perpessus est African⁹; item
singularis & uir imperator. Idem sibi uult & African⁹ magis ex
tūit tū uir; tum imperator. Quod si duo contra nequaquam pa
ri sunt; sed alterum minus complectitur; alterū uero magis; ita
efficiendum est; ut quod leuius existat collocemus prius atque ei
cum dictiōem preponamus quod autem grauius ualidusq; id
posterius positum tum dictiō præcedit quod patefaciemus ex
emplis. C. Lelius amat Scipionem; ppter ea quod cum doctū
cognouit hominem; & insuper uirum optimum: quod postre
mum ad amorem uehementer impellit; quare ista est oratio in
stituenda. C. Lelius amat Scipionem cū ob doctrinam eius tum
propter uirtutem. Ita uirtus in hac beniuolentia plus momenti
habet q̄ doctrina; atq; si uita dixerim cum omnes fortunati sunt
qui bene uiuunt; tum perbeati. quia omnia deserunt & uirtutem
solam complectuntur. Nos namq; posteriores multo esse beati
ores constat si quis superius modo allatam præceptionem intel
lexerit. Hoc. M. Cicero in primis frequenter usurpat. Ex quo il
lud cū omnibus cōsulēdū est tū his maxime q̄ armis depositis ad
īperator iā fidem cōfugiunt. Significat enim confugientibus ad
imperatores; & sese deditibus multo magis cōsulēdum esse

atq; in Catone maiori mirati se le aiebat Sceuola. M. Catonis cū
cæterarum rerum perfectam sapientiam tum quod nūq̃ illi fue-
rit senectus grauis. Sed hac de re satis. Iam uero explicandum ē:
quā ratione quempia personam aut laudari aut uituperari opor-
teat: quod ad decorem sermonis pertineat. Nam id trifariam pos-
se fieri comperimus ex monumentis litterarū. Si ergo uelim oste-
dere Marcum Catonem habere magnam uirtutem cum uerbo
sum es est ita cōmodissime fiet. M. C. uir est magnæ uirtutis. M.
Cato uir est magna uirtute. Marcus Cato uir est magnus uirtū-
te. Plato philosophus fuit uir præstans ingenio: uel præstantis in-
geniū: uel p̃stati ingenio. Mulier est clara moribus: clarorū mo-
claris morib⁹. Vir egregius laude: egregie laudis: & egregia lau-
de. Sed illud prius magis poetarum est: postremum uero splen-
didum ac perpolitum. Aristoteles scientiæ copia philosophus ex-
quisita doctrina: uir acerrimo ingenio: quod quidem ut disertissi-
mus Priscianus inquit significat Aristotelem habere scientiæ co-
piam: & qui habeat exquisitam doctrinam cæteraq; consimili ra-
tione: quod quidem. Au. Gelius sentire uidetur i noctibus atticis
Est. id est uelit defectio quædam sed ea tria usurpataq; eloquen-
tissimis uiris & clarissimis oratoribus qua & nobis quoq; utendū
est. At qui participiorum tum accusatiui casus sæpe: tum ablatiui
locum tenent infinitiui uerbi. Hinc illud Salustianum. Nam &
priusq̃ incipias consulto: & ibi consulueris mature facto opus ē.
Et Terētiana Missis Glycerium alloquēs amicam p̃aphili. Vbi
erit inuentum inquit tibi curabo: & mecum adductum iam iam
inquit inuentum curabo: & adductum tuum Pamphilū omnia
namq; illa consulto facto inuentum adductum consulere facere
inuenire adducere designāt. Verum frequenter orationibus his
oratores ablatiuorum casuum utuntur accusatiuorum perraro.
Et quoniam de nomine quod est opus attulimus mentionem in-

telligendum est. Opus est mihi hac re significat me agere hac re sed in nariis casibus iungi solet. Nā etiam opus est mihi tua opera nominatiui casus: & tuæ operæ, & tuam operam & tua opera dicimus sed hoc postremum ornatus est & totum oratorium & ceteris rarioribus poetæ potius historiciq; utuntur. Nos autem quædam præcipimus ut cognoscamus a ueteribus usurpata; iisdemq; utamur quædam uero ut cognoscamus solum. nam optis est mihi hanc rem nuq̃ orator dicat.

Quid illud nonne pulcherrimum est. ut cum duo nomina; alterum adiectiuum; substantiuum alterum eadem casus exitu pferri debeant. ut sæpe ceterisq; quodammodo tertiam adiectiui nominis uocem quæ est neutra in uim substantiuam transferamus; & substantiuum id prius genitiuo casu locemus quod ut frequēs est eruditis ac disertis uiris ita quoq; erit exemplo manifestum. Nam cum multam uirtutem dicturus sum si multum uirtutis loco eius orationis posuero. multo protulerim uenustius multum enim pecuniæ significat multam pecuniā; plurimum uirum plurimas uires. Quid animi quis animus. quid rei quæ res quid causæ quæ causa; alia; quæ item permulta sed animaduertendum est; nam si genitiuus ille casus fuerit singularis. totam item orationem singulariter exponere debemus si pluralis pluraliter. Nanque exempli causa multum pecuniæ; multam pecuniā significat singulari numero. At contra; multum pecuniarum significat multas pecuniās. Similisq; est aliorum ratio; ut multū roboris singularem; plurimū uirum autem pluralem quoq; habet significationem. & aduerbia quoq; nomina uim eādē retinent; præsertim uero duo hæc. parum & satis Nam parum sapiētiæ est parua sapientia satis uirum sufficientes uires; & nihil quoq; sine nomen siue aduerbium sit in eandem sæpe obseruantiam cadit. Hæc igitur hætenus.

Quonia autem singula hac fere inuestigamus id quoq; dignū
cognitione est; ut cum duo meminerimus substantiua nomina;
quorū utriq; idem epitheton adiiciendum sit; ut adiectiuū ipsum
primo collocemus cum sequentibus substantiuis; uel tum gemi
natum uel duplicatum & prapponamus; exempli causa afferunt
Ciceronis uerba, Africanus singularis & uir & imperator; quod
est africanus singularis uir & singularis imperator. Propter ma
gnam & doctoris auctoritatem & urbis quod est propter aucto
ritatem magnam urbis; & propter auctoritatem doctoris præcla
rus & miles & ciuis illustris tum uir tum philosophus. Optimus
tum patriæ defensor tum gubernator. Iustus & re iudex. Consi
milia quæ eo modo se habent. Sed & sepenumero contra eodem
ordine uni substantiuo prapposito duo adiectiua aut plura dese
ruit exempla sunt. quæ nunc constituam; Vir tum bonus; tum
etiā temperans. Imperator & calidus & fortis. iudex & integer et
soleres. Ornamenta ciuitatis tū multa tū p̄clara. alia tuipse conie
Nonnunq̄ & duo substantiua ita se habent; ut alterq; uim ceta.
suā ubiq; conseruet ac tueatur. alterū quasi quedā obtineat adie
ctiui nominis locū & eius fungatur officio. Quale est Virgiliū
num illud in primo ænæ. Molemq; & montes in super altos im
poluit; ac si dicat molestos montes imposuit. Cauendum est ne
ab honestate naturaq; discedamus p̄inde ac si dixerim a naturāli
honestate discedamus. Sat hæc sunt tibi nota. sed ne quasi histo
riam texens dicendorum seriem nectam; ita quæq; patefecerim
ut sese mihi forte quadam obtulerunt.

Cæterum non ignoras. ut ipse arbitror; extrema supiniua plæ
runq; ornate ac puenuste significare gerudia accusatiui casus ca
sus adiectione prapposita. ut res difficilis creditū id est ad credēdū
mirabilis uisu ad uidendum iucundā auditu ad audiendum sua
uis gustu ad gustandum permultaq; consimili ac pri modo sese

habent. Nec id te amice lateat: ut cum fuerit superlatiuum quod
piam durius asperiusq; & superlatiue significandum sit ut pro su
perlatiuo positiuum efferamus; & ei superlatiuū aptum appona
mus aduerbium. Nam maxime memorabile facinus est; me mo
bilissimū facinus maxime rarū genus hominum est rarissimum
genus hominum: Sed & admodum & in primis politiuīs adiūcta
uim ferme eandem retinent.

Id autem nequaquā silentio præteritum; ut si quem qui uirtutē
habeat uelim mediocriter laudare; dicam exempli causa. Pericles
uirtute præstās princeps erat athenis; uel quo multa præclara gel
serit. Themistocles rebus gestis floruit. Si uelim uahementer ac
plurimū laudare; adiiciam gloriā siue laudem & causam laudatio
nis calu genitiuo constitutā. Pericles ut iisdem exemplis agā uirtu
tis gloria præstās athenis clauit. Themistocles gestarū regū laude
emicuit. Sicq; M. Antonius p̄stabat eloquētia mediocriter landa
tur; ac fere exiliter. L. Crassus eloquentiæ gloria excellui uahemē
tissime laudat̄i. Sed tu pro tui ingenii bōitate cætera deducito.

Quotiens noīa ut ipse quoq; testatur grāmaticus. Serui? plu
ralis & singularis numeri connectuntur respondemus uiciniori.
Virgilius. primo aneidos. Hic illius arma; hic currus fuit non aut̄
fuerunt. Terentiū. in andria. Amānium iræ reintegratio amoris est
Xenophon delitiæ meæ sunt hostes eorumq; exercitus propera
bat; atq; ita freq̄ntius obseruatur.

Idem in diuersis generibus. nā siue masculinū siue fœmininū ē
uiciniori respondemus; ut uir ac mulier optima uenit; intelligitur
nanq; optimū esse utq; & optimam mulierem quæ uenerit. Ve
rū si plurali numero uelimus uti ad masculinū transire necesse est
ut uiri & mulieres lecti properant. Operē precium est qđ pueni
tum est significat mō utile esse mō necessarium; mō iucundum;
mō laudabile. Atq; his significatiōib; id nomis uetere usurpabāt

Frui quapiam re est fructum siue utilitatem uel uoluptatē percipere ex ea re; ut cum dixerim quis ocio fruitor: præse ferre aliqd est uerbis aut iudiciis quibusdam id ostendere & quodammodo confiteri. M. Cato præse fert grauitate. Hilaritatem præse fert. Lelius rationem habere est respu. habere sed ut plynius exponat habere rationem alicuius rei est rem cōsiderare: ut habere rationem temporis personarum loci est enim ea omnia ratione comprehendere & considerare.

Hanc rem mente animoue complector idest hanc rem considero & uoluto in animo significat in animo habeo; & animus mihi est & uolo. Certum est mihi; est deliberaui & decreui: prosequor te laude est te laudo; prosequor te honore est te honoro, prosequor te probro est te uitupero. Benemeritus sum de repu. est beneficium in illam contuli. Benemeriti de amicis est conferre in amicos beneficia. Atq; pro ita. Ac uel atq; pro ut; uel quam ornatissime ponuntur. Exemplum est æque te laudo atq; Ciceronem idest te sicut Ciceronem; Haud pro non; Secus pro aliter; in eadem oratione uenuste ac concinne se habent; ut haud secus sentio atq; tu idest sentio sicut tu. Nonnunq̃ & perpulchre comparatiua propositiuis ponuntur; ut Alexander Macedo habeat corpus imbecillius quod imbecille significat. Satyri in scelera uæhementius iuehantur quod est uehementer.

Do tibi hanc rem uitio idest uitupero te de hac re. Do crimini est criminor. Do laudi est laudo. Sed ne illud quidem negligendum est; q̃ subiunctiuus modus pro indicatiuo; & illius tempora pro huius temporibus interdum haud illepide ponuntur; ut uelim pro uolo; & gererem pro gerebam. Dilexerim pro dilexi; fecissem pro feceram. Gratum fuerit pro gratum erit feceris pro facies.

Id omnium multo ornatissimum si opportuis locis agat; quod ubi faciendum sit peritorum aures facile censebunt; quam or

hem exercitatio adhibenda est non mediocris: quæ omnium magistrorum præcepta superat quod si quis nouerit græcas litteras ei quod modo explicatum est non difficile persuadet.

Partim hominum uenerunt persæpe dici etiam. Au. Gelio teste: & est idem quod pars hominum id est quidam homines; nam partim hoc in loco aduerbiū est: neque inclinatur in casus sicut & cum partim hominum dici potest: id est cum quibusdam hominibus: & qualis quadam parte hominum; sed hoc tum splendidius est: cum in oratione iterum fuerit aditum ut illud. M. Tullii in epistolis. Nam qui istinc ueniunt partim te superbum esse dicunt quod nihil respondeas: partim contumeliosum: quod male respondeas: & qui ciuitatibus præ sunt partim nobiles sunt: partim populares: quod est aliqui nobiles sunt aliqui populares.

Id etiam optimū cognitu: quod dicimus quisque est unus numero denario sicut millesimus quisque est unus ex numero millenario hic illud Cæsaris in commentariis. Legio producta cognoscit non decimum quemque esse reliquū militē sine uulnere quo exemplo uti pulchrum est. Quotus quisque homo. id est quot homines: quotus quisque miles. id est quot milites.

Perquam una dictio duntaxat pulcherrime positiuis iungitur nominibus ut perquam doctus philosophus: perquam comis amicus.

Quid illud: nunquid non sapidissime usurpamus in oratione alias quod locum modo aduerbiū obtineat.

Quale esset si quis dicat. Omnes homines eodem sunt firmati ingenio alias quidem rident: alias uero lacrymant omnes item ciues alias boni alias mali: nunquam iisdem sunt moribus. Marcus Antonius iuit in castra multifariam dicitur. Marcus Antonius castra petiuit: in castra profectus est se ad castra contulit: se ad castra recepit: se ad castra perduxit: Hic habet uiginti annos: quod ueterum consuetudine dicitur contra pedagogicam opem

B

nionem: alii quoque rationibus dicitur: hic uigessimum annum agit
degit uigessimum ætatis annum, & uiginti annos natus. Sed hoc
postremum magis oratori congruit.

Cicero laborat in eloquentia. Cicero operam in eloquentia confert
Cicero dat eloquentiæ operam. Cicero tempus in eloquentia con-
terit. Cicero ætatem in eloquentia consumit. In studium incum-
bit eloquentiæ: & alias deduc pro suo iudicio.

Habeo hanc rem in memoria non min⁹ ulitare dicere: sed habeo
siue teneo hanc rem memoriæ: teneo hanc rem memoria huius
rei memoriā habeo.

Obluiscor uoluptatis uel cuiuscunque alterius rei: uoluptatis me
capit obliuio: amicorum me capit obliuio. Et idem uerbum cum
cæteris nominibus iunctum diuersa significat consimili ordine:
ut capit me facietas ciuitatis: & capit me hominum odium. Vir-
gilius rus incolit ciuitatem habitat.

Pulchre dicitur teneo siue contineo, ut Virgilius.

Ruri se continet: tenet sese in urbe. Siquis uult osten-
dere aliquam rem aliam antecellere & ultra illa ualere uenuste di-
citur uel p accusatiuū præposita pter uel cū ablatiuo pposita præ-
ut. C. Cæsar ultra alios pollebat rebus bellicis pulcherrie dicitur. C.
Cæsar præter cæteros rebus bellicis pollebat: uel præ cæteris.

Lelius habet faciles muros: uel facile naturā. Sed ornatius dicere
Lelius est leni ingenio natus facili natus ingenio uel facillimis mo-
ribus. Scipio natus est tristi ingenio: & de reliquis consimiliter.

Valeo & polleo uerba sunt splendida, & latissime patet: & ablati-
uo casui coniungitur hoc pacto Au. Augustinus plurimū ingenio ua-
luit. Milo corporis uirib⁹ plurimū ualuit. Hippocrates ingenii bo-
nitate. Mitridates memoria. Marcus Cato in ciuitate plurimū au-
toritate pollebat. Et clareo & floreo eadē ferme rōne se hñt. Ego
apud diuū Cæsarem multū siue possū siue ualeo: ornatu ac splēdi

duſ dicit. Apd diuū cæſarē plurimū mea ualeat auctoritas. hor
tēſius plurimū pōt in ſenatu ornatius: Multū hortēſ i i ſenatu au
ctoritas ualeat quæ potiffimū eā ſignificat opinionē: quæ ē ap ho
mines de alicuius uiri pſtātia quæ uulgo ac tria conſuetudine re
putatio nuncupat. Ceterę id p bellu. Eſt mihi apud te fides: id eſt
tu adhibes mihi fidē quod accuratius aduertendū eſt. Nā plerū
que ſolet ſum eſt datiuo iūctū ſignificare habere: & quodāmo
do poſſidere: ut eſt mihi pecuniā eſt. Cæſari magna ptās: illud ſi
gnificat me pecuniā habere. hoc uero Cæſarē magnā poteſtatē
cuius cōſtructionis uerba apud priſcos & diſertos obſeruatio eſt
Ego recordor hanc rem potius quam huius rei dicitur: ac idē di
citur. Huius rei ſubiit mihi recordatio: hæc res mihi in mentem
uenit: ſed magis propriē in mentem uenit uel mihi occurrit; uel
mihi ſuccurrit. quod poſtremum minus uſitate dicitur.

Præſto & antecello: quæ nenuſte perſonant uerba aliquādo da
tiuo aliquando etiā accuſatiuo pulcherrime iunguntur cum ac
ceſſione ablatiuorum eius rei. cuius eſt præſtantia. ut præſto ti
bi acumine ingēni.

Sæpenumero frequentatiua uerba quæ appellantur primitiuo
rum uerborum a quibus originem traxerunt ſignificationem re
tinent præſertim ſi illa prima aſperiora fuerint: ut coniecto pco
niicio manſito pro maneo; imperito pro impero; amplexor pro
amplector; & alia: item pene innumerabilia: ſi quando uerbo aſ
peritas ulla contingat: quod eruditorum iudicio derelinquimus.

De uerbis adiecta præpoſitio perſæpe contrariam mutat ſi
gnificationem: ut precor & deprecor contraria ſunt. hortor & de
hortor: nonnuquam diſ efficit idem: ut ſuadeo & diſuadeo quam
uis in iisdem uerbis nonnunquam auget potius quam uim com
mutet;

Ex & per compolitæ uehementer amplificāt: ut exoro; quod ab ex & oro deductum est: significat impetro. Terenti. in andria Gnatam ut decoro uixq; id exoro. Sicq; suadeo significat oratiōis officium; quod est benedico. At petuade benedixisse significat quod est oratoris finis id est impetro atq; obtineo; unde & crebro non solum suadeo. sed etiam persuadeo.

Facio & perficio explorata sunt.

Plurimum etiam orationem ac sermonem exornat aduersatio modo q̄q̄ aduersatiua indicatiuo coniungatur: quod ubi q; Mar. Cicerō seruauit aliq; doctissimi; Sed huius exemplum sit q̄q̄ te ante hac diligebam; nunc tamen ob singularem uirtutem tuam uehementer admiror; nam tria sunt que quondā sibi inuicem ordine coniunguntur; quorū prius ac leuius est diligo postremum admiror quod uahemens ac præcipuum est & eorū medium obseruo; quod est uereor; & colo ex quo obseruantia reuerentiā significat. sed iterum aliud exemplum. Q uāq̄ mihi sunt omnium amicorum iucundæ litteræ tuæ tamē iucundissime fuere: sed quāuis raro collocamus ut quamuis mihi ante hac carus eras. sed nunc profecto carissimus.

Ad hoc illa duo orationē peruenistā reddūt subiūuicē respondentia quorū alterū est nō solum siue nō modo: leu nō tantum alterū est sed etiā; uel uerū etiā; uel loco etiā posita quoq; & aliquibus interiectis; quorū exēpla subnectā: Hæc mihi res nō solū grata ē; sed et iucunda. M. Antonius nō mō erat Ciceronis inimicus uerum etiā hostis patriæ Cato nō tantu ingenio ualebat sed uirtute quoq; florebat plurimū. Alexander nō solū reliquū orbē subegit: uerū etiā & ipsū quoq; romanū imperiū cogitabat attingere: Et tā & q̄ quoq; sibi rñdent ut tā cara mihi patria ē q̄ tibi iucunda uita. Sed facile tu hæc intelliges. Pro eo at qd ceteri exprimere consueuerūt p noibus addentes uel te uel met syllabicas adiectio

nes. Cicero potius idem efficit hoc pro nomine ipse ipsa ipsum & illorum uere adiectionum locum obtinet: ut ego ipse magis quam ego metui ipse: ille ipse: nos ipsi uol ipsi illi ipsi: ut nunquam secus dicendum sit: Tu mihi familiaris es, ego te familiariter utor, tu mihi amicus es ego te amico utor: tu mihi magister es ego te magistro utor, ego tecum frequenter uerso frequens mihi tecum est consuetudo, quae saepe conuersationem significat. Habeo tecum magnam amicitiam: magna tecum mihi est amicitia, & item alia permulta: ut sunt mihi cum omnibus malis uiris amicitiae, n. rectius dixerim inimicitias in plurali numero quam in singulari: sed neutra uox potissimum in comparatiuis nominibus tum feminina tum masculina reddit.

Ut nihil est hoc homine melius fere est idem: nullus est hoc homine melior. Nihil hac uirgine est formosius: quasi idem nullo uirgo hac est formosior & in ceteris; aliquando similiter.

Munus pro officio ornatissime dicitur: ut hoc est mihi munus, amici officium, fungor boni uiri munere ferme idem est quod facio boni uiri officium: sed & partes in plurali numero consimile habent significationem: ut meae partes sunt, i. officium meum est, uel pertinet ad me. Cauto uerbum & si saepe significat prouideo: ut cautum ita est lege peronare tamen accusatiuo iunctum pro uiro & fugio usurpant eloquentes: ut turpes uiri ingenui cauent mores. Atque & meminini rectius atque usitatus accusatiuo iungitur quam genitiuo: ut meminini Platonis sciam & Vir. in bucolis. Numeros meminini si uerba tenerem nec mihi si in his quae sunt potius orationis solutae Vir. Maronis afferat testimonium, quae non solum poetam egregie eruditum, sed etiam rhetoricam artis ubique obseruatissimum fuisse constat.

Poenitet me quod significet notissimum est, sed & pro parte uir: usurpant oratores & praestantes doctrina uiri, uaco pro saepe uerbum uariis constructionibus positum: aut eadem retinet significationis uim: ut uaco huic

rei; est attendo huic rei; sed uaco hac re; est hac re sum tuacus id
ornatissimum est, ut boni uiri dant operam ut perurbationibus
vacent, i. liberi uacui sint;

Animaduerto fere idem est quod uideo; & quodammodo intelli-
go. At animaduerto cum accusatio constructum in praeposita idem si-
bi uult quod punitio; ut Speusippus animaduertit in seruum. Plato-
nis; ex quo animaduersio punitio est quodam non uero significat.

Atque ite refero tibi hac re est tibi narro hac re, sed refero ad sena-
tum refero ad populum hac re est pono hac re in consultatioe uel populi
uel senatus quod usus uerbi huius apud historiae scriptores frequentissi-
mus est. Quid uarii quoque casus eidem uerbo sapientissimi; nonne ma-
gna hac longe diuersa uim habent quale sit; Dico bibulo ad caesarem lit-
teras, nam dantur bibulo deferenti, ut Caesari reddat ad quem mit-
tuntur litterae; eas igitur leget Caesar bibulus uelut tabelarius qui-
dam defert, nam qui defert litteras consuevit tabellarius appellari. Verum
neque huius rei ignoras dare litteras significat scribere seu mittere il-
las. Nec te fugiat quod pro epistola dicimus litteras plurali numero; nec
obstat poetarum consuetudo; & per una epistola dicimus una littera; nam
id nomen cum his quae pluraliter solum inflectuntur, pluraliter quoque reti-
nent numerum, ut une nuptiae, une bigae una maniae. Sed ut ad pro-
positum redeam per duabus epistolis dicimus binas litteras, non autem duas
per tribus epistolis ternas litteras non tres per quattuor epistolis quaternas litteras
& quae deinceps sunt consimili ratione.

Infinitiua oratio pro coniunctiua per quam pulchra est, ut uo-
lo te ad me scribere, cupio te athenas perficisci. Et illud Tereutia-
num, Quid facere te in hac re uelim; significat enim quid uelim
quod tu in hac re facias. Velim ciues omnes una nimes esse, ue-
lim quoque unanimes sint, & concordēs. Sed hoc tibi sit concinius ubi
nullum sit ambigui sermonis discrimen; neque enim, oio rectum sit si quis dicat

uolō te amare quīs plerunq; id suppositionis locum habet; quod infinitū uerbum ī medietate p̄cesserit; ut puto pyrrhum romāos uincere posse. ī. credo q; romani possunt pyrrhum uincere sed id p̄ uiribus caueat orator; & quod modo p̄ceptum erat de con- iunctiua atq; īiunctiua oratione p̄cipue ī absolutis uerbis uel ubi alteri casui fuerit adiecta p̄positio seruandum sit. Ex uel p̄positiones pro a uel ad s̄ape ornat ponuntur ut audiui ex ma- ioribus nostris; pro a maioribus nostris.

Accipi e tuo patre uel etiam de tuo patre.

Quero ex te id est a te; quod est consulto te & interrogo quod aduerte & usui trade.

Pro ornatē ponitur loco ī & secūdū p̄positionibus ut pro'ro- stris id est in rostris pro tribunali id est in tribunali; & alia pro ui- ribus tuis id est secundum uires tuas pro tui ingenii bonitate; & pro uirili & limilia.

Subcōposita; aut clam aut diminute significat; ut submouit me parmēo clā atq; occulte Subirascor tibi; quod est paululū ira- scor Morē gerere per ornatū uerbum complacere significat; atq; obsequi inde morigeraz. sed morosus. sa. sum. a moros quod dif- ficile significat; aut morato quod ē institutū plurimū differt.

Consequor pro exprimo pulcherrime est; nō possum igit̃ uer- bis cōsequi. ī. uerbis exprimere; litteris cōseq. ī. p̄ litteras explica- re. Metuo ac timēo uerba aliquando multis casibus coniungun- tur ut metui Cicerō a. P. Clodio sibi extremum periculum timeo mihi abste mortē. Nōnunq; ponūť absolute datiuo sibi iūcto; ut metui p̄aphilo. p̄aphili uitaē timeo sed hic ē poti⁹ poeticus usus.

Euado pro fio & efficior. ornatū usitatūq; ē; ut Cice. eualit elo- quentissimus. Aristo. eualit sumus philosophus. Cæsar uero icli- tus ip̄ator; & de aliis quoq; limili ē. Forte semp futura habet signi- ficatiōem; & est idem qd futuz esse. M. Cice. de oratore. iiii. lo-

quens de Hortensio: quem quidem ego cōfido omnibus istis lau-
dibus: quas tu oratione complexus es excellentiorē fore & Cla-
sus fore dicit inquit ego uero esse iam iudico.

Quid inter dimidiū & dimidiatū intersit nosce putile ē. Quin-
enim dimidiatū sit quasi in partes duas dimidiū: nisi aliquid diui-
sum sit: dimidiatū dici non potest dimidiū uero appellatur: nō
quod ipsum diuisum sit: sed quod ex dimidiato pars altera ē. Nō
igitur recte quis dixerit prosequentia. M. Varronis. ut ait. A. Ge-
lius in noctibus atticis dimidium librū legi: dimidiā fabulā audi-
ui: sed dimidiatū librum & dimidiatā fabulā recte quis dixerit:
& dimidiatū qd ē exēpli grā digitū appellamus: sed alterutrā par-
tē dimidiū: qd ē accurate diligenterq; inspiciēdū plurimū at con-
ducit nobis itelligere: quæ sint nominū differentia ac uerborū di-
scrimina. Nā ea quoq; res mixtæ immodū exornabit: ut si quis no-
uerit quid distet præsūm & iter sum: iter sese uerba pulcherriæ
dicat. M. Cato publicis negociis non iter fuit solum sed præsuit:
quorū illud significat comitem alicuius rei hoc uero ducem.

Ego non solum confiteor: quod est per uim: sed et pfiteor qd
quidem est sponte. Et apud. M. Tullium persæpe.

Et tibi gratulor mihi gaudeo. nā gaudemus nobis gratulēmur
aliis. Et tibi ago gratiam quod quidem est uerbis. Refero gratiā
quod quidem est re ac factis. Habeo gratiam. quod est in animo
Debeo gratiā ubi aliqua obligationis uis cernitur. & alias. Item
optimum est non ignorare hominum differentias. ut uberior &
ornatior nostra reddatur oratio.

Hæc res mihi conducit. est idem pro mihi hæc res utilis ē. &
quod cæteri plerunq; dicunt dono tibi hanc rem. ut milles naua-
li corona donatus est. Sabinos romani ciuitate donarunt. quod ē
ciues fecerunt. quod item dicunt. Sabinos romani i ciuitatem ac-
ceperunt. Interdum uero ad præpositio quæ noi & calu præpo-

nitur pulchrius uenustiusq; uerbū præcelsit in quibusdam uerbis: quale est siqs dicat. Eo ad te: & dicat potius adeo te & loquor id te potius te aloquor. Cedit ex humanis rebus excedit humanis rebus cedit de uita decedit uita: & in aliis qbusdā cōsimili pacto Minus aduerbium quāuis sæpe parum significat; nōnunquā tamen positiuo iniunctum contrariæ significationis comparatiuū demonstrat: ut Terentius phedria nemo fuit minus; neptus pro prudentior; & sic. Nemo te minus formosus, i. de formosior; & ita de reliquis.

Quotiens aut multo dies aut annos; dicimus per accusatiuum casum iungi, intelligimus temporis curriculum; & fere continuum; sed pablatiuū significatur annorum aliquot siue dierum interiectio intermissioq;. Quare ut ait Nonius Marcellus optantes rectius accusatiuo uti debent; si quid ad secundam fortunam attingeat; interest igitur liquis ita dixerit Decem ānos remilitari uersatus sum an ita. Decem annis rebus bellicis operam dedi. Cordi homō etiā flexibiliter cordi hominis. Cordi homini; ut priscianus inquit significat iucundus di. do. sicut frugi. Sed satis mea sententia Marellus opinatus est. dicit enim; cordi est animo sedet. Nam hæc res est mihi cordi enim placet Terentius in andria Tibi hæc nuptiæ sunt cordi. M. Cicero de perfecto oratore. Flumen alis uerborum uolubilitasq; cordi est; & Lucilius probe declarat cum inquit. Et quod tibi magno opere cordis est mihi uehementer displicet.

Tantis per quod quasi est tam diu orate post se exposcit dum quod formæ est quod donec ut illud Terentii in heautuntu. Tantis per te dici meum uolo; dum quod te dignum est facies. Ego te tantisper magna uoluptate afficior; dum apud te uiuo.

Tu mihi carus es. Ego te amo. Tu mihi iucundus es. Ego te delector. Sed obiecto & delecto non similiter construuntur; nā

C

dīcimus delectat me hęc res; sed oblecto me ac re; ut delectat so-
crate uitaę integritas pytacus sese uirtute; & doctrina oblectat; &
ego me oblecto rurim.

Fero hanc rem patienter; leui patienti animo splendidus dicitur
Ego hanc rem facile patior.

Modeste fero & moderate; & æquo animo contra significantia
aduerbia grauiter acerbè & gre moleste iniquo animo.

Hęc mihi iucunda res est mihi hęc res placet; e contrario mo-
lesta est; displicet.

Affero communissimum uerbum est; & quo multis locis uti
possumus; ut secunda fortuna affert mihi uoluptatem idest me
delectat.

Aduersa fortuna affert mihi dolorem idest dolet mihi; nam di-
cimus hęc res mihi dolet; & doleo hanc rem. Sed redeo unde
digressus sum litterę tuę afferunt mihi admirationem idest effi-
ciunt ut admirer. Afferes testimonium idest testificaris; & item di-
spersa est atq; uaga huius uerbi obseruatio.

Perinde ornatissime postulat post se uel ac uel atque; & utrunq;
habent simul eandem uim. quam & ranquam. ut Camillus perin-
de atq; omnium sapientissimus. & Chera perinde ac foret eunu-
chus. de ac re satis hęc dicta sint hactenus.

Coeo non solum absolutum est nonnunquā peruenuste casum
habent accusatiuum absq; præpositione. ut coeo societatem tecū
& hinc est illud. A. Gelius in noctibus atticis. De Pythagora deq;
eius consorte quod quisquis familię pecunięq; habebant in me-
dium dabant. & cohibetur societas sperabilis. sed eodem pacto.
Cicero aliquando est eo uerbo usus. Mille hominum numero sin-
gulari significat mille homines. ut mille hominum interiit. idest
mille homines interierunt. mille militum uulneratum ē idest mil-
le uulnerati sunt milites. idq; ornatum atq; ulitatum est.

Primus etiam significat ordinem: quod non men consequuntur
Secundus & tertius: & deinceps alia eiusdem ordinis nomina ta-
men multotiens significat principalē; ut hic nostrae ciuitati un⁹
omnium primis: saepe significat optimum; sed postremum i ra-
ro est oratorum usu.

Interdictio tibi hac re & non hanc rem: ut interdictio tibi aqua et
igni. Plinius secundis in epistolis. Carent togae iure: quibus aqua et
igni interdictum est, nunc uero ad reliqua.

Neque enim non initius omiserimus quod quae nomina ad numerum
spectant in eorum pluralibus genitiuis symcopam efficiamus id
quod cum uisitatum est: tum ad exornandum orationem pertinet:
ut mille nummum potius quam nummorum mille denarium: mille
aureum tot milia argentum: & ita de reliquis: & in genitiuis no-
minum secundae declinationis frequenter efficiunt. Sed prosum scri-
bentes & solutam orationem in nominibus sola numeros & mensu-
ra significantibus. Atque numerorum nominibus eam plerumque
seruamus consuetudinem. ut citra centenarium numerum: si qua-
do post uiginti duo numeri commemorandi sunt. eorum minor praecedat
maior sequatur. ut hic est unum & uiginti annos natus: duos & ui-
ginti annos uiximus.

Tres & quadraginta dies nauigauimus. Quattuor & quadraginta
annorum consumpsi aetatem: sed ultra centenarium & citra uige-
narum tritum ac uulgarem seruamus morem quod est sicut duo
de uiginti nonnunquam dicimus & duo de triginta: ita & duo de uige-
simum die: & duo de trigessimum manifestum est sed non id quidem
in frequenti est oratorum usu.

Quid in dies nomen pulcherrimum sermo est. At significat per
singulos dies & quotidie. sed cum quodam incremento: ut tue in
dies crescit uirtus. in dies homines sapiunt; Stultorum hominum in di-
es augefcit infania.

In uerbis tam actionem quam passionem significantibus considerare debemus uarias uocum inflexiones atque exitus & modo his: modo illis uti per aurum iudicio. ut fuere pro fuerunt: amarunt pro amauerunt uidere pro uiderunt. uidebere pro. uideberis non rim pro nouerim: & de aliis quoque eodem modo. Sed nequid fiat contra grammaticae artis praeceptiones ac iura prouidendum est.

Quin particula quomodo uel increpet uel exortetur. item confirmet & quodammodo interroget satis exploratum est sed ea nos pulcherrime utimur cum dicimus Non possum quin gestiam: qui admirer: significat enim ferre. Non possum me continere ut non gestiam: Non possum me continere ut non doleam. Non possum me continere ut non admirer & ita de ceteris consimilibus.

Quid illud uonne praeclarum est usu. Locus est huic rei. Multum loci est gaudeo. plurimum loci est tranquillitati. Teren. & n.

Daue nihil loci est signitiae significant omnia haec: uel oportere non latari uel tranquillos esse uel uoluptate affici uel non negligentes esse ac segnes: & sic de aliis huiusmodi.

Nonnunquam uero duo nomina sine praepositione addita siue non unius aduerbii uim retinent: ut magnopere pro ualde: uel maximopere: uel maxa opera pro plurima. Mirum immodum pro mirabiliter: & item mirandum immodum.

Sed ablatiui casus siue cum comertio praepositionis sine eo ui habent aduerbii in primis significat enim praecipue & id graeci dicunt Atque aduerbium ipsum si ita appellandum est: perornate nominibus iungitur: in primis sapiens: in primis eruditus. sed ne ea proposito digrediar paucis interdum pro paucum multis pro multum utimur: Verum hoc alio loco oportunius.

Ille etiam optimus modus est ut si quis dicturus sit quempiam habere aliquem honorem: seu magistratum siue. Imperium ex nomine honoris eiusmodi & garo geris uerbo pulcherrimam

constituit orationem hoc pacto.

Hic est romæ consul romū consulem gerit. Prætores gerit; & alia huiusmodi. Ad hos. n. uiros reg; cura atq; ministratio p̄inet

Pulcherima sermonis ratio: ut gerundiorum accusatiuis præposita inter significet tempus imperfectum indicatiui uel subiunctiui modi uel alterius & dum particula ut interambulandum hostes offendi: hoc est dum ambularem: interlegendum ridebas. id est dum legeres & sic pro uarietate persouarum ita exponendum est: ut in modo explicauimus. hic seruius in bucolicis Virgilii. interagendum dum agis intercoenandum hæc sum locutus: id est dum coenarem.

In pro erga & etiam contra pulcherime est accusatiuo præposita: ut meus in te amor uel animus. Mea in te beniuolentia: ubique enim significat erga. Iuuenalis inuehitur in Domiciaunm; Cicero habuit orationem in Catilinam. tibi. n. contra significat.

Apprime pro ualde recte apponitur nominibus quemadmodum deimprimis superius dictum est. ut uir apprime nobilis.

Res nomen latum diffusumque est. sed eo pulchrime utimur adiectiuis nominibus: possessiuis præsertim hominibus: ut cum dicitur res bellica. res domestica: & sic de similibus pariter: præstolor uerbum quod poeta accusatiuo plerumque iungunt. Cicero connectit datiuo.

Multa sunt uerba: quibus pro eodem significatione: & passiuam utimur uoce actiuam: & omittant pene innumerabilia. Cicero frequenter in his duobus modo passiuam modo actiuam uocem usurpat. Assentior & assentio. ubique eadem constructionis forma: & impatior seu impartio in cæteris aut id fit multo rarius.

Vsu uenit ornatissime pro contingit. Usurpatio & usurpare non ita intelligi debent ut iurisperiti dicunt sed usurpationem oratores frequentem usum uocant: & usurpare usu frequenti habere: Hæc res me deficit: est mihi, deest hæc res: & deficit me dies

uita quam primum mortales deficit; sed deficit hac re magis poetarum est.

Nunc autem ne ea quæ perutilia sunt: & ornatissima omittamus intelligendum est quod quæq; nomina tertiæ declinationis tã nominatiuum q̃ genitiuum singularem similes habentia. præsertim si genitiuus pluralis in ium exierit quorum frequenter pluralis accusatiuus in is terminari solet raro in es ut omnis pro omnes: immortalis pro immortales; Similiter ut ipse quoq; testatur Putschianus in is uel in rs terminantia; ut fontis & partis reliquis rarius id fit quæ est poetarum uenia.

Quædam aduerbia sunt: quæ epistolis quam maxime congruunt: sicuti propediem; quamprimum pro cito confestim. & idẽ postridie; quod multi litterarum ignari & grammaticæ artis expartes exponunt post tres dies. sed ne tu eodẽ ducaris errore crede postride significarem postremo die & eo pacto. Marcus Cicerō accipit & alii eruditissimi uiri. At si quis multa referre uelit proprio ponat primũ uel primo loco. utrunq; enim est in usu pro secundo deinde uel secundo locò pro tertio. tum uel præterea uel tertio loco pro quarto quod perraro accidit ad hæc uel præterea uel quarto loco in calcẽ; postremum uel postremo & demum: sit igitur huiusmodi exemplum. Tria sunt; que mihi magnam uoluptatem afferunt. primum enim quod optimum amicum nactus sum. Deinde autem quod singularẽ tuã erga me testificaris sæpẽ beniuolentiã. Postremo uero qđ te incolumẽ esse intellexi; Quia in re id quoq; aduertendũ qđ tres meminimus cõiunctiones recto atq; usitato ordine quæ sunt. n. aut uero; Sed tu ipse hæc oĩa ac multo etiã plura cognos si Ciceronis scripta & i primis eius epistolas lectitabis.

Memoriæ proditum est significat scriptum est multa enim talia ornatissime usurpant, uariis tamen significationibus; ut me

morix tradere mandare litteris; mandare scriptis mandare litterarum monumentis; idem fere significant. Sed mandare memoria aliud sibi uelle uidetur.

Fallo uerbum tritum est apud Ciceronem; ut fallit me hæc res dicitur & fallit te spes; idest frustratur & decipit. Missum facere dimittere uenustum; & ornatum est. nam missam hanc rem facio idest dimitto; Ad hæc & in eadē oratione duæ hæc particule ne & quidem pulcherrimæ sunt; nam componunt aut aliud dictum est aut id mente concipitur; ut ne audiui quidem; idest non uidi nec audiui. Philosophiæ studia zeno non modo non iterem; Sed ne remittit quod remittere nanq; philosophiam est remissus philosophari.

Sed ea quoq; adhibenda est diligentia; si quando plurima ponimus præsertim sine culpa; qui articulus est; ut si idem significare uideantur; quod uehementius semper collocetur in calce; ut tua uirtus laudanda; probandaq; est probare enim est magis quod fit animi iudicio.

Magistratus diligere amare, colere debemus probatissimos uiros homines uerentur; obseruant; admirantur; quæ turpia; obscena; feda; terra sunt ea fugere & aspernari debemus. Virtus officii summa laus est; nam hæt officium accessionem actionis; sed in his quoq; ordo quidam spectandus est q; si tria sint quorum duo partem aliquam signat; tertium sit commune; id profecto debet plerunq; in fine collocari; nisi se habuerit quodam generis modo tunc enim contra fit quod nuucliquido ac perspicue patefecero; ac prioris exemplum est. Omnis in adipiscenda uirtute cura opera diligentia ponenda est. Est enī cura solius animi opera corporis diligentia utrunq; complectitur. Item plurimum in re publica industriæ laboris temporis ponendum est amicos consilio, uiribus opera adiuuare debemus.

Alterius uero exempla sunt non sunt per se res commodæ expen-
tendæ diuitiæ uoluptates honores. commodum enim generis locū
detinet cuius spēs sunt multæ: puta quas modo memorauimus:
atq; item animalia quæq; homines: equi: leones bonum uidetur
appetere sed ut cunq; sese res habent si multa sint quod pluri est
poni debet in fine: iam uero ad alia.

Multotiens geminatio in quibusdam tam uerbis infinitis quam
ad uerbis tantū ualet quanti id nomen simul & cunq;: ut quisquis
pro quicunq; quotquot pro quocunq; quantusquātus pro quā-
tuscunq; qualisqualis pro qualiscunq; utut pro utcunq; ubi-
bi pro ubicunq; & id aduerte diligentius. Accedit pro adiecti tā
usitatum q̄ pulchrū uideri solet; unde accessio aditionē designat
igitur accedit ad meas miseras dolor: id est additur.

Confido alias datiuo alias ablatiuo casui iungitur & in his po-
tissimum uersatur: quemadmodum spectant ut confido tua uir-
tute tua humanitate: tuo consilio & reliqua huiusmodi.

Credo quoq; pro commito ornatissimum est: ut credo tibi mea
consilia credo tibi grandem pecuniam: nam grande adiectiuum
probe uel ætati conuenit uel pecuniæ exemplum supra posuim⁹
Sed hic grādi⁹ Nestore uidetur: uidetur qd Nestorē antecedit
ætate: & hic est grandis natu grandissimus natu: significat longe-
uum hominem atq; admodum senem.

Et quia de natu mentio facta est maior natu ornatissime signifi-
cat senioremem sicut minor natu significat iuniorem.

Insuper haud illepida sit interposita nonnunq̄ in oratione atq; i-
teriecta parenthesis: ut dedisti ad me quæ mea est summa uolu-
ptas suauissimas litteras Omnes amicos nisi fallor plurimum ad-
miraris. Scire uelim ex te: ea nanq; amicorum ē consuetudo: qd
nuper in Marci Antonii causa egeris: & ita demum postulātem
nostram orationem cuiusmodi interpositionibus aspergamus.

Hæc res apud me increbuit; ferre significat ad aures peruenire:
& notitiā rei significat.

Nescio hanc rem ignoro; me præterit; me ugit; me latet; huius
rei nescius sū ignarus sū; hæc res sciam nostrā fugit;

Hoc restat; hoc reliquum ē ppulchre & magno cū ornatu id ē
significa; exemplū est. Omnia tibi & natura & fortūa tribuit; re
liquum est; ut bene & laudabiliter uiuas. Rumor est qđ uulgo di
citur; & cōmuniter dī ornatus sermo est.

Accipere pro audire & cognoscere perueniste dicitur; ut acci
pī rumoribus; quorum incertus est auctor; aut accipi hominū
fama; que certo continetur auctore; accipi nunciis quos uunci
& qui mittit affert. accipi litteris quas ab amicis plerūq; acce
pimus; & in aliis item in consimilibus.

Pro noibus articulis demonstratiuis cōsueuerūt oratores
addere cē dictionē in his casibus qui in es desinūt euphonie cā ut
hisce hosce hasce, pro his hos & has.

Sæpe præpositio quæ præponi solet postponitur. & significan
tia eadē manet in quibuscūq; semper que sunt mecū tecū secū nobiscū
uobiscū; in quibuscūq; non semper ut quicū quocū quibuscū. Te pro
pter ac propter te idē significat & sic quibuscū id est cū quibus
& in his potissimum ea præpositionum translatio sit; que modo
enumerauimus.

Clam plerūq; præpositio est; & nonnunq; aduerbiū. Sed ora
tores præpositionē potius accipiūt; siue iungatur ablatiuo; ut uti
Priscianus sentit siue accusatiuo qđ opinatur. Donatus; ut clam
me profectus est. i. me nesciente.

Coram cum accentu in prima syllaba præpositio est & quid si
gaificet nemo est quid nesciat. cum accentu in ultima syllaba ad
uerbum pulcherrimum est significans. ut ita dixerim præsentia
liter quo frequentissime docti uiri utuntur ut apud. Maecum

D

Ciceronem Cupio tecum coram iocari; & coram tecum loqui.
Multa aduerbia in exeuntia etiam in ipsis epistolis pulcherima
sunt. sed hæc in primis ruri; uesperis belli; domi. Multa item in
out sero erio. consulto postremo modo fallo merito præcarior;
cetera uero in eodem exitu delinencia haud in frequenti sunt ora
torum usu. In u pauca inueniuntur. ut diu cuius manifesta signi
ficantia est; Interdiu quod quasi est infra medii diei tempus; &
noctu pro nocte. quod magis nomen est unde die noctuque di
cimus.

Nullus nulla nullum nonnuquam pro non præsertim cum sum
es est uerbo adiuncto. Vt nullus sum interii. Respublica nul
la est quasi non est. Et extincta est idque etiam ornatissimum
fuerit.

Præsto sū significat ad sū. & sæpe; & fere appareo; & si cidā ad
uerbium eiusdem uerbi modis omnibus ac temporib⁹ peruenu
ste cōnectit in eadē quā mō posuimus significātia. ut psto mihi
fuit seruus tuus urbem ingrediendi.

Licet me esse bonum uirum; & licet mihi bono uiro esse utrū
que latine atque usitate dicatur. Sed id posterius magis oratori
um est.

Perpetuo & in perpetuum aduerbialiter ꝑ eodem. & eis frequē
ter utimur.

Denuincio uerbū cū pulcherrimū est tuū præcipue epistolis cō
gruit; significat. n. denuincio obligor; & diuinctus sū obligatus sū
sicut & sæpe obnoxius. quod nō solū trito more significat; qd no
xiū est sed et deuinctū.

Collocare apud aliquē beneficiū est alicui beneficiū facere; ut
apud gratos uiros beneficiū collocasti.

Grauficor tibi hanc rē præclare usurpatur.

Et indulgeo uerbum est sane aptissimum & splendidū ornatum

quod & datiuo iungitur; & ferme significat do operam: atq; ita exponitur; ut hic nimio somno indulget; id est nimis dormit; nimio cibo indulget; id est nimis comedit; nimio uino indulget; id est nimis bibit & de reliquis consimili pacto Indulgere est quasi concedere; & est uerbum quandam designans clementiam & indulgentem parentem appellamus leuiore erga filios ingenio; qd ab ignosco plurimum differt. Liuius in primo ab urbe condita. Est enim ignosco parco do ueniam siue excusatum habeo.

Ignosco tibi igitur siquid exempli gratia admiseris sceleris. Indulgeo uero ut multa agere impune nequeas quorum uerborum delictum diligentissime consideratum est.

Tantus tanta tantum & quantus quanta quantum eomodo se habent in oratione; ut raro alterum absque altero ponatur: ut contio hæc tanta est quanta ante hac unquam fuit. Tribuis mihi tantum quantum nec agnosco; nec postulo. Tantum in te est doctrinae quantum doctissimo solet inesse uiro; & ita de reliquis.

Talis & qualis alterutrum celeberrime ponitur raro utrunque Talem solemus sentire bonum uirum; & subintelligimus qualem dicimus econtrario. Orator est illustris; qualis alter nullus reperiatur; uerum de his satis.

Vel pro etiam particula multis in locis rectissime congruit; ut Hanibal fuit imperator uel omnium primus tua eximia uirtus ut te amem uel maxime impellit.

Uersor uerbum in frequentissimo est ueterum ac discertorum hominum usu perdiffusaque est eius uerbi significantia ac uariis potest denique rationibus exponi; ego uerso in litterarum studio id est do operam litterarum studio; uirtus circa difficile uersatur est uirtus in difficili consistit. Verlamur i tenebris: e fere su

mus ac uiuimus & quasi stamus in tenebris; & quod ē exemplis superioribus declaratum duos sibi plarūq; ac frequentius casus postulat; Nam aut acculatio iungitur præposita circa aut ablatiuo in precedente quoniam ante fundum uersari & ad portam uersabatur perraro dicta sunt. Sed quæadmodum cæteris rebus omnibus ita huic quoq; summa adhibenda est diligentia.

Nonnunquam duæ particulae ornatissime coniunguntur; quarum eadem sit utriusq; significatio ut enim uero; nam expellenda sententia altera dūtaxat sufficere poterat; & similiter sinat sæpe dicimus causa expellendæ sententiæ; eo in loco particula autem nullam omnino uim habent. Sin enim significat sed si. Quoad pro quoulsq; & pro quando non minus ornate ponitur quam latine; ut uolo in urbe esse quoad tu redeas; & ita de similibus.

Suscipere non solum quod tritum uulgatumq; est supra se accipere & quodammodo adducere aliquid; sed etiam perornate in epistolis commendatum habere; ut sic suscipe Caium Cæsarem in suis rebus aduersus quæ utique postrema significatio; aut quam si quis inspiciat accuratius a priore illa aliena est. Optima illa quoque oratio est; ut positiuo cuiuspiam adiuncta negatio; contrarii positiui uim ac significationem teneat; sed non ita plene tamen & cumulate illam expleat cuius rei exempla subiiciam. Hic uir est haud improbus significat enim fere hunc hominem probum potius quam improbum esse habendum & siphilophus haud ignobilis Histrio non illepidus miles non instrenuus. Cuius haud quanquam malus. Nam in his eorumq; similibus rectius atq; usitatus dicitur quamuis laudis cuiusdam est; sed quasi si diminute & fraude laudis.

Quod grammatici frequenter dicunt; peto te hanc rem ornatus; nec minus latine dici potest; peto a te hanc rem; id plurimum cicerō in epistolis consueuit.

Conficior passiuā uoce crebro usitatum est: quod co ferre quod est per co. & confectus sum id est consumpt⁹: ut uir inops ac miser: fame: frigore: dolore conficitur & sic amnis æstate æstu conficitur atq; memore labore: senio confectus: & de aliis permultis itidem.

Ablatiui casus non participiorum solum uerum & nominum aliorum in oratione perconcinne ponuntur, præsertim si qua fuerit significatio temporis: & de participiis quidem manifestum ē ut regnante Octauiano Cæsare parta est uniuerso orbi pax: qua si qua tempestate regnabat Octauianus Cæsar: & alia Dionysio siraculis tyrannide gerente: grauissima in sicilia bella sunt gesta id est quo tempore siracusanorum Dionysius tyrannus erat: sed eodem quoq; modo aliqua quædam sic habent nomina maxime uero si dignitatum atq; honorum extiterint: ut Cornelio & galba ædilibus curilibus actæ in theatro fabulæ sunt. Quidā addunt participium existentibus sed nos prohibeamus quod ad uenustatē orōnis pertinet addi oportere. & itē Scipione cōsule pene deuicti sūt ascipiōe impatore euerla ē numātia: & reliq; eiusmodi pariter

Licet tam grammaticæ q̄ oratoriæ genitiuos quorumcunq; casualium cum possessiuis quocunq; casu prælatis cōiungere quod & priscianus tradit: ut mea causa uenit & cæterorum amicorum Meum agrum. & M. Antonii populati sunt. Tuo amico ac fratris gratificare: tum imperatorem sectare & commilitonū. O noster & fratris amice. Sua illa confidit & ciuium prudentia atque ita figuratur constructio in omnibus possessiuis. hinc Terentianum illud. Præsidio meo atq; hospitis: idq; pœnitus inspiciendū sit. Quin etiam discretionis seu abundantia cuiusdam gratia solet addi cum genitiuo possessoris & nominatiuus possessiuus Vt suus est. C. Cæsaris mos id est eius mos & non alterius. Suus tui filius hæ res testamento constitutus est. Suus ut iplē quoque

Priscianus exponit ad discretionem eius qui secundum leges suos non est: id est ubi potestate patris legitimi non est. Suus autem pro uniuscuiusque proprio accipitur: quod ipsum apud viros etiam eloquentissimos frequens est.

Die quarta: ut Nonius marcellus testis est & die quarto: non idem significant: sed masculino genere praeteritum designatur tempus feminino futurum quod vetustissimi tamen alter protulerunt: ut si die quarto pro eo quod alter nudius quartus dicitur nudius tertius: & itidem de aliis. Tua causa feci: & tui causa feci: ne praeter veterum ac doctorem consuetudinem: aliquid efficiamus inter sese aut mediocriter discernuntur. Nam tui causa tunc dicimus: si quid ei ad quem sermonem uertimus praestiterimus: ut tui causa ad Antonii castra profectus sum quod est tuum tui gratia sed tua causa: cum tua: ut ita dixerim contemplatione aliquid alteri praestiterimus ut tua causa fratris: tui causa egi. Et quia aliqui de iis qui ad possessionem spectant locuti sumus. Haud ab te fuerit differentiam eam proferre in medium quae inter genitiuos est primitiuus: & possessiuus mei tui sui nostri & uestri: quam tamen Priscianus pulcherrime attigit. Vox namque eadem est a tuis ipsa longe diuersa: cum genitiuis primitiuus simpliciter significat possessionem possessiuus uero dupliciter: ut mei amicus est. id est meus amicus sed mei filii amicus duplicem habet possessionem. alteram meam in filio alteram filii in amico quod eo subiicimus ne cum ornatum inquirimus. uerborum uim ignoremus ipsam atque in errorem quaequam imprudentes incidamus. Sed instituta prosequamur.

Haec res mihi in mentem uenit: dicitur & cum genitiuo huius rei mihi in mentem uenit: nec mihi curae est an pro nominatiuo genitiuus positus sit. utrumque uero non solum poetae, sed etiam Marcus Cicero usurpauit.

Oratores sicut & poetae per saepe & praesentibus temporibus

utūtur pro präteritis nonnunquam & profuturīs.

Verum id quidem multo rariū; sed e contrario aut crebro fit nisi forte in quā uerbū quod futuri t̄pis est präteriti loco uel præsenti accipiāmus. sed multa quæ super his dici possunt i aliud potius tēpus seruamus. Similis est plenus nomina. i. quorum primus ēt datiuo iungitur.

Posterius etiam ablatiuo. oratores ut plurimū ac fere semper genitiuo coniungunt. ut similis est tutorum maiorum dignitatis officii plenus nonnunquam uero est perraro proferuntur cum superioribus casibus.

Sæpenumero maioris significantiæ causa uel ornatissime imperatiuis subiunctiua iunguntur: quid Cicero efficere sæpe solebat quale est illd; cura ut uir sis; & alio in loco scribens ad filiū. Effice & labora ut excellas:

Decurritur spatium. Cænatur rhombus. Prandetur turtur: cū similia pulcherrime dicuntur atq; sicut absoluta interdum uerba obliquis casibus adiuuguntur. Ita transitiva quoque licet nonnunquam non solum pro grammaticorum more. sed etiam pro oratorum consuetudine absolute proferre: præsertim uero si q̄s sui passio cum actione ipsa significatur. qualia sunt amo. lugeo: rideo metuo; quæ tamen transitiva sunt tunc absolute proferuntur.

Quæ in bundus exeunt nomina. non tam similitudinem significāt: quid pleriq; arbitrantur quam abundantiam quandam potius ac uæhementia; ut gloriabundus non tam gloriāti similis. quam abunde sese uæhementer quæ efferens quam opinionem eloquentiam. ac eruditissimorum hominum ubiq; testimoniis comprobata tu quoq; firmiter amplectere. Nam ut omittam alios. Aulus gelius probatissimus auctor ex sententia quoquæ doctissimi Appolinaris, latabundus dicitur inqt q̄ lōgo atq; abū

danti in errorem est. & tu quoque ita lisdem utere noibus. Fretus
ta tū; incerte originis & ablati uo iunctū pulcherrimū ē & signi-
ficat ferre cōfissum ac munitū; ut uestra hūanitate fretus. uestra
fretus sapientia non mea uirtute fretus.

Certiorē facere uisitate atq; frequenter in epistolis usurpant.
Nam facio te hac de re certiorē. est tibi significo hāc rē ut sapissi-
me ueli me de tua ualitudine facias certiorē.

Habeo uaria constructione figuratum. plurimum ornatus ha-
bet. ut bene hāc res se habet; quod est ferre; ut ita dicam. stat be-
ne hāc res. Et ita bene habeo me; & cum participiis bene me ha-
bens redeo rure. & cōtrariū aduerbiū similiter ei uerbo iungitur
quod est male.

Participia sapenumero futuri temporis ornatissime usurpant
ut scripturus sum ad Scipionem litteras. quod est fere debeo scri-
bere. & alia; Tu ad aedes eras iturus es. quasi ire debes. Cicero est
athenas profecturus debet athenas proficisci; Plancus in Cyp̄
traiecturus est fere nauigare debet in ciprum. quod iccirco ita ex-
posuimus. quoniam is proprie nauigare is transmutare. is soluē-
re eū locū significat; uñ pficiscimur is demū traicere dī qđ calcē
designat qui rate uehitur. Cicero soluit athenis. & in asiā traiecit;
ueq; ad ppositū redeundū est.

Ille igitur participia quæ a uerbis passiuis manāt & passiue quo-
q; expōni debent. ut cuius infans animus est mulctandis non est
id est mulctari & puniri non debet. Sontes accusandi sunt .i. ac-
cusari debet. Vir. flagitiosus trudendus est in carcerem. coniciē-
dus in uincula. & alia reliqua exponantur. ut supra diximus Nec
tamen negauerim quin eorundem participiorum alia quoq; rō
sit. Sed ea nos modo prosequimur in præsentiariū; quæ ue nu-
stius eloquium reddunt.

Quid repeto nonne pulchre ponitur. siquid ei accesserit. neq;

acculatius solus casus. sed etiam ablatius; ut repeto hanc rem memoria. quid non teneo memoria significat; ut permulti existimant; sed potius memoria uoluto; reminiscor. & quasi obliuioni traditam rursus inuestigo memoria; hoc nos uti uerbo oruatissimi poterimus quoniam eodem & ueteres eloquentissimi frequenter uli sunt. Hinc illud Ciceronis in libro de oratore. Cogitati mihi & memoria uetera repetenti. & Africanus a Menio accusatus tribuno plæbis quod ab Antiocho pecuniam accepisset. commodissime eo uerbo usus; memoria inquit quirites repeto hunc diem hodiernum esse. quo annibalem penum inimicissimum huic imperio uici in terra affrica; & pacem nobis ac uictoriam peperit in separabile uerum captus ingenti uoluptate longius in affricam uerbis referendis progressus sum.

Quamobrem ad nostrum iustitutum se referat oratio.

Optimum factum fuerit ne eisdem aut modis orationis aut uerbis utamur; & quod initio diximus uaria plurimum probatur oratio; & si ueluti quibusdam flosculis aspergitur. ut pro mori diem obire mortem appetere; animam expirare; uita decedere; uel excedere uita; animam effilare; uita defugit; rebus humanis excedere; ex uita migrare; res deferere humanas exire de uita; mortem obire. interiere; occidere. consimiliaq. Et item pro uiuere. Viuere uitam; uitam agere. degere ætatem; & ne singulari cuncta complectar; illud quoque hoc in loco animaduertendum sit. quod sicut sæpe dicimus ludo ludum; pugno pugnam; seruo seruitutem; dolo dolorem, & similia; ita interdum uiuo uitam uiuo foelicem seu miseram uitam. ut si quis dixerit. qui expeditam uirtutem fuerint consecrati; hi uiuent beatam atque immortalem uitam. & qui præclarum certamen certauerint; amplissimis muneribus donabuntur Et quid de uariis dicimus orationis modis. id ipsum de singulis per uerbis intelligendum sit; ut pro oro; rogo; precor; obsecro; obte-

E

stor: pro quasi pena: ferme: ferre & alia tu ipse coniecta.

Id genus pro eius generis: quod fere simile nomen exprimit pulchre & uisitate dicitur multa sunt: id genus monstra de multis id genus rebus loquuntur quod iterum est in similibus: & ita in aliis.

Ex sententia quasi secundum uoluntatem: & prosperè: ut gesta res est ex sententia quod est pro ut optabam: & id tibi euenit ex sententia: & multis in locis consimiliter.

Inferre iniuriam quasi iniuriam facere. Manus inferre alicui est aliquem pulsare. Impetum in quēpiā facere ē ferire cū impetu quempiam & quasi ui adoriri & irruere.

Dare ueniam pulcherrimum est ignoscere & licentiam concedere:

Ab initio ætatis habuit te. i. nīcum: a teneris annis a paruulo a primis ætatis temporibus: a teneris: ut greci dicunt unguiculis a cunabulis ipsis amicitia mihi tecū est. & huiusmodi. Liuius ætas pulcherime adolescentiam significat.

Ferire scædus optime atq; optimus causis & fecialiū consuetudine significat scædus componere ut per saepe ictum seu percussū scædus est constitutum & compositum.

Est enim nomen Scipioni: Scipioni cognomē Africano fuit Cui pago troiano nomen erat: & sic de reliquis datiuo casu per uisitate dicitur ac pulcherrime quæ eodem & aliis quoq; modis dicuntur: sed frequentius modos superiores apud eloquentes & doctos uiros inuenies.

Quum tritum uerbum uolumus ostēdere: & quod in ore populi est utimur uel impersonali fertur uel personali uerbo aiūt & nōnquā dī; & ut præponimus exempla sunt huiusmodi. Nam si res ut aiūt surda debemus aure transire: & item nā ita fecit: ut nusquam tuta sit fides: item minime turpe ē, quod dicitur tum ultu

antem de gradu eici.

Nonnunq̄ & ita dicimus; noctem super mediam uigilauius,
quod est ultra mediam noctem; idq; & Seruius ipse testatur; &
quorundam ueterum comprobatur auctoritas.

Contra sermonem tuum tendo id est respondeo tibi; sicut & te-
do contra interest tibi occurro; sed hoc aut in frequenti usu ora-
torum inuenies.

Maecte magis aucte & gloriæ ac laudis sermo; & plarun-
que ablatiuo iungitur ut maecte uirtute esto idque; & poetæ usurpant &
scriptores historiarum; & demum oratores ipsi; qui sermo ut mul-
ti eruditissimi tradunt a sacris deductus est.

Quotiens alicuius explicaturi sumus siue genus seu locum;
gentile ac patrium nomen effingimus; quod qui secus effecerit
fortasse haud latinæ locutus sit, sed illepide poenitus atque inde-
core; ut qui fuerit a syraculis oriundus non de syraculis dicen-
dus; sed syracusanus est; non de athenis; sed atheniensis; non
de Clusio; sed Clusinus; atque in generibus & familiis non de
cum ablatiuo utimur; ut multi; sed inde nomen efficimus;
ut non de Scauris sed Scaurus; non de Gracchis sed Gracchus
non de Catulis; sed Catulus; non de Dattis; sed Dattus; quam-
quidem ad rem id merito afferendum sit; quod Plynius ipse aie-
bat; quod deriuationes firmas non habent regulas; sed exeunt
terminaturque uti ipsis auctoribus placet; sicut a tauro taurè-
um & taurinū dicimus; & quos nos Romanos dicimus dicunt
græci Romeos; quos nos Carthaginenses illi carchidonios, sed
in ensis in us atq; in as, quæ ad loca pertinent frequentiores ter-
minationes sunt; ut Albanensis; Cremonensis; clusinus; lacæ-
moniis; mithilenus; thebeus; corinthius syracusanus; theba-
nus; arpinas; & sarlinas. Alii quoque sunt eorundem nomi-
num exitus; sed hi frequentiore usu celebrant; quod idē i quibus

dam aliis sit; quæ neq; generis nominibus finxere; neq; loci ulius
ut Terentiâus Chremes Prodicîus Hercules Platonîus Gîgel
Socraticus Gorgias; quæ omnia a propriis profecta sunt atq; ori
ginem traxere; sed quæ alia de re dici possunt tuiipse cogitatione
complectere.

Conor hanc rem optime ac uenuste dicimus præsertim si diffi
ciliior fuit & ardua; quo pacto Cicero sæpe utebatur; ut de perfe
cto oratore. Magnum opus & arduum, arduum brute conamur
& studeo siquid studiosius effecturi sumus; Etiâ accusatio pul
cherrime iungitur desidero uerum pulcherrime positum.
Nam cum desiderium sit absentium rerum; sæpe dicimus deside
ro amorem tuum; idest tu non me amas; desidero prudentiam tu
am quasi sis inspiciens; & ita de aliis.

Complector perdiffusum est atq; ornatum uerbum præsertim
uero aliquibus additis hac ratione; ut te amore atq; beniuolentia
complector quod est te amo. Cogitatione complector, quod est
cogito; & idest animi; sic complector re est facultate consequor;
& est rei ipsius.

Illud ignorandum non est quod gerundiuus modus ab omni
uerbo similiter procreatur si quando nobis eo opus foret ut can
tando rumpitur anguis. Est enim ut ait Seruius dum cantatur &
alio loco actiue dictum est ut cantando tu illum rumpis idest dū
cantas id efficere oratores atq; usurpare queunt.

Putant nonnulli nil interesse si quis dixerit quarto p̄tor; & quar
tum p̄tor; & sic de cæteris; sed magna est differentia; ut. M. Var.
testis ē; nā quarto p̄tor locū significat & res ante factos; quartū
uero prætor designat ips. Caue igit̄ diligenter ne ppetuam hisce
utaris rōnibus; ne qd cōtra ueterē atq; eloquentiū morem cōsue
tudinēq; faciamus quia tertium consulat tertio consul non idē
significat.

Sed ne iam plura sequar nā infinita poenae huiusmodi p̄cipi so-
lent. Id tene memoria; quod non rure esse; sed ruri dicimus quod
tum Pō. Festus affirmat. tum, P. Terentius comprobat ait enim
Ruri se continebat; quamobrem si quā iam reliqua sūt paucis ex
pediamus. Nam cum pro conficiendis epistolis; hæc potissimū
attigerimus si saluat omnis formula & calendarum iduum nona
rumq; obseruationem patefecerim iure huic paruo instituto finē
ac modum statuemus.

Vale igit̃ ac salue uerba. M. Varronis & omnium doctissimo
rum sententia idem significare uidetur qbus nos alias in salutan
do alias in execrando utimur ex quo & Terentianum illud est.
Valeant qui inter nos dissidiū querūt ac mortuis quoq; qui mor
taliū uita decesserūt quib⁹ nullā huiusce lucis salutē optare pos
sumus nōnunquā uale dicimus & ueteres ipsi quondā iisdē idem
uerbū p more dicebāt quasi nil amplius sibi uiuentibus cū mor
tuis futurū esse & in perpetuū ab eorū iā aspectu discederent; nā
neq; ualent illi neq; salui esse possunt ab eandē rē addunt nōnulli
bene aduerbium foelicit̃erue & siqua sunt ei⁹dem modi signifi
cantia uerūtamē in epistolis ip̄is plerunq; n. ad amicos mittim⁹
uale in fine dicere consueuimus absq; ulla aduerbiū accessione p
inde atq; ai eis uitæ salutē ac foelicitatē exoptamus.

Quid igitur uale si querat quoq; pacto utendū sit nosti; pro sa
lute autem nos dicimus salutem dico & quem saluari cupimus
dati uo casui aptissime posuerimus; ut uale & Cæsari dic salutem
Alia quoq; erit salutandi rō ut iube. scipionē saluere qd̃ ē scipionē
saluta. Nā his modus uī quādā desiderii cōtinet; & p antiquorū
cōsuetudinē i finit⁹ modus in aliū trāsit; ut iubeo te saluere. i. salue
iubeo te gaudere pro gaude. Quod uero alii ex mea parte dicunt
multo qdem ornatius uel meo nomine uel meis uerbis.

Quotam aut̃ cuiusq; mēsis diē uolumus itelligi calendis nonis

dibusque notamus neque quid ille sibi uelint explicari nunc consilium est. Sed quo pacto singulorum mensium dies ad eis annotationem suscipiunt. Quãobrem intelligẽdum primis est primos cuiusque mensis dies calendarũ appellatione notati secundũ quas nonarum dies constituunt & in aliis quidem mensib⁹ sexta luce. Martio Maio Iulio Octobri. In aliis aut quarta Ianuario Februario Aprili Iunio Augusto Septembri nouembri & Decembri. Atque oēs hi dies qui inter calendas & nonas intercesserint. nonag cognominatio censetur. ubi & numerum meminerimus. ac nonas ipsas & calendas ablatiũ casu cõstituim⁹ has accusatiũ sed inter numerandum & prapostero utemur ordine & nonarũ diem cõnumerabimus. At nonis exactis proximos octo dies. id que in quo mense similiter & iduũ cognominatione significabimus sed pari ratione. tum ordinis tum anumeratiõis. reliquas uero eius mēsis quot supfuerit dies calēdar appellatione notabimus quæ futuri ac pximi sint mēsis. neque ordinis neque anumeratiõis ratione imutata. atque id oẽ exẽplo illustradũ est cuius curriculum uno ac trigesimo die conficitur.

Prima itaque dies calendæ erunt martii.

Secunda

Sexto nonas martii.

Tertia

Quinto nonas martii.

Quarta

Quarto nonas martii.

Quinta

Tertio nonas martii.

Sexta non secundo nonas dicitur. Sed pridie nonas. & ita in idibus atque calendis.

Septima die

Nonæ erunt martii.

Octauo

Octauo idus martii.

Nona

Septimo idus martii.

Decima

Sexto idus martii.

Vndecima

Quinto idus martii.

Duodecima

Tertiadecima

Quartadecima

Quintadecima

Sextadecia septiodecio calē, apri. qm̄ is mēlibus pximi cōsequit̄

Decimaoctaua

Decimonona

Vigesima

Vigesimalprima

Vigesimalsecunda

Vigesimaltertia

Vigesimalquarta

Vigesimalquinta

Vigesimal sexta

Vigesimal septima

Vigesimal octaua

Vigesimal nona

Trigesima

Trigesimalprima & notissima pridie calen. apriles & in ceteris oi

buse adē seruanda est: dieꝝ at̄ nūerus haud te lateat q̄ in prōptu

est oibus: pridie at̄ cal. pridie nonas pridie idus dr: & significatur

qđ uetustissimi dicebāt, die pristine p̄ aduerbio qđ significat die

pristino: sic & per uetusto more idē crastini & die quinti & die

quinto similiter p̄ aduerbio. Vex̄ nos priscā nimis & horridiorē

uetustatē ubiq; fugere ac uitare debemus: ut bñ & p̄clare caesar

p̄cipere solebat tanq̄ scopulū sic fugiendū esse ināditū atq; isolēs

uerbū: p̄genitiuis at̄ mensiū rectiꝝ possessiuā finxerimus noīa:

ut p̄ cal. mar. cal. martias dixerimꝝ & ita apriles maias iunias iu

lias aut q̄ntiles augustas septembres & ita iāuarias & februarias

Qđ at̄ i calēdis nonis idibusq; ablatiuo iungimus idē possumus

Quarto idus martii

Tertio idus martii

Pridie idus martii

Idus erunt martii.

Quintodecimo calen. apriles.

Quartodecimo calen. apriles.

Tertiodecimo calen. apriles.

Duodecimo calen. apil.

Vndecimo cal. apri.

Decimo cal. apri.

Nono cal. apri.

Octauo cal. apri.

Septimo cal. apri.

Sexto cal. apri.

Quinto cal. apri.

Quarto cal. apri.

Tertio calendas apriles.

in actum transſerre; & ad præponere ſed id ſignificat tempus ſe-
re diuturnum ut decimo calēdas februaryas dedifti ad me littēras
ego uero ad octauas idus ianuarias ad te ſcripleram, habet enim
uim temporis uāhementer hoc poſterius.

Ne igitur plura ſcribam hæc mihi in præſentiarum ſeſe obtu-
lerunt quæ ānotatu digniora uiſa ſunt. quæq; tibi multo plus for-
taſſe conducent; quam illorum præceptiones qui eaſdem & epi-
ſtolis & orationibus partes tribuunt; quorum penitus eripiēdus
eſt error atq; ita ſciendū ut in litteris iſſis apte; concinne. luci-
deq; ſcribamus; ac noſtram ſententiam atq; mentem quam com-
modiſſime aperiāmus; Quod cum hac diligenter tenueris ex in-
ſinito pene earum rerum numero alia quædam non min⁹ for-
taſſe utilia. ſed multo grauiora ſubnectam. Quamobrem ut cu-
pidiſſime facis. ſtudia litterarum complectere & que in die. aſſe-
quere. ad exercitacionem accommoda.

Valle.;

Expliciunt elegantioſæ Auguſtini datti impreſſæ Venetiis per
Ioānē decereto de Tridino alias Tacuinū. āno dñi. M. CCCC.
XCVIII. die. XXVI. Aprilis. Regnāte inclito prrincipe Au-
guſtino barbadico.

